

НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКІ СТОСУНКИ ЗА ЧАСІВ ПРАВЛІННЯ КАНЦЛЕРА Г. ШРЬОДЕРА

Вже 26 грудня 1991 року Німеччина визнала незалежну Україну, а 17 січня 1992 року встановила з нею дипломатичні відносини. У 90-х роках поступово, але неухильно розвивалися німецько-українські стосунки, договірно-правову базу яких складають на сьогодні близько п'ятдесяти різних договорів і домовленостей [1].

Очевидним є той факт, що об'єднана Німеччина зацікавлена в розширенні двосторонніх зв'язків з Україною в усіх сферах: політичній, економічній, науково-технічній та інших. Зацікавленість ця викликана не тільки політичними, військовими або гуманітарними міркуваннями, вона базується на економічному фундаменті. Україна приваблює Німеччину як стабільний регіон, великий ринок, великий потенціал економічного зростання.

Новим виміром двосторонніх відносин стали розпочаті з травня 1998 року між Президентом України Л. Д. Кучмою та федеральним канцлером ФРН Г. Коелем політичні консультації. Німеччина таку форму співробітництва підтримує лише з небагатьма країнами [2].

Загалом концептуальне покликання цих політичних консультацій можна сформулювати так: найімовірніше, що євроатлантичний вектор зовнішньої політики України матиме стратегічний успіх за умови суттєвої підтримки такої надпотиуги, якою є сучасна Німеччина. Реалізація зовнішньополітичного курсу України буде успішною, якщо спиратиметься, з одного боку, на національні інтереси, а з іншого – за умови врахування чинників глобалізації міжнародних відносин і набуття нової якості європейського континенту, де ініціатором інтеграційних перетворень виступає здебільшого об'єднана Німеччина.

Прокладаючи шлях у майбутнє, Україна та Німеччина об'єднують зусилля в той час, коли закладаються основи, що визначають суттєві параметри Європи ХХІ століття. Визначаючи та підтримуючи на довгострокову перспективу інтеграцію України в євроатлантичну родину держав і народів, сторони вбачають в цьому невід'ємну складову більш ширшого процесу розширення та зміцнення інтеграційної єдності Європи, яка буде складовою рівноваги багатополісного світу.

Показовим було виокремлення в коаліційній угоді уряду Г. Шрєодера – Й. Фішера позицій по відношенню до України. Так, в розділі про атлантичний вимір зовнішньої політики Німеччини визначаються пріоритетними завдання відносно побудови співробітництва та відносин партнерства з нашою країною. А якщо говорити про історичну

відповідальність та добросусідство, в коаліційній угоді виокремлюються відносини ФРН з окремими країнами і стверджується, що “уряд буде і в подальшому розвивати хороші відносини з Росією та Україною, буде ставити їх на широку фундаментальну основу”[2].

Одним з найголовніших та найскладніших питань двосторонніх відносин початку 2000-х років було врегулювання питання німецької допомоги в будові атомних реакторів на Хмельницькій та Рівненській АЕС. Свого часу Німеччина разом з іншими країнами-членами “великої сімки” взяла на себе це зобов’язання, проте після приходу уряду Г. Шрьодера вона відмовилася від неї. Але треба сказати, що це пов’язано з програмою уряду – одним з основних пунктів якої, є відмова від використання атомної енергії [3].

23 лютого 2000 року Міністр закордонних справ України Борис Тарасюк приймав делегацію на чолі з статс-секретарем МЗС ФРН Гунтером Пльойгером. У ході зустрічі було обговорено декілька важливих питань порядку денного українсько-німецьких відносин в 2000 році, зокрема щодо проведення третіх міжурядових консультацій на найвищому рівні, офіційного візиту в Україну міністра закордонних справ ФРН Й. Фішера, а також проведення у Німеччині наступної донорської конференції для фінансування проекту “Укриття” ЧАЕС [4].

А вже 22 червня 2000 року до Києва з офіційним візитом прибув міністр закордонних справ Німеччини Йошка Фішер. Головним питанням україно-німецьких переговорів в Києві стало закриття Чорнобильської АЕС, яке відбулось 15 грудня 2000 року. Також у ході цих переговорів, німецька сторона остаточно заявила про те, що ФРН не братиме участі у будові реакторів на Хмельницькій та Рівненській АЕС, що є однією з умов закриття Чорнобиля [5].

Замість надання коштів на будову компенсуючих потужностей на Хмельницькій та Рівненській АЕС, під час свого візиту в 1999 році канцлер Німеччини Г. Шрьодер намагався переконати український уряд у доцільності будівництва пара газових електростанцій замість АЕС. Таку ж саму позицію висловив і міністр закордонних справ ФРН, тому можна сказати, що пана Й. Фішера до України не дав відповідей на багато гострих питань. [6].

Ще одним болючим питанням двосторонніх відносин були – компенсації жертвам нацистських переслідувань в роки Другої світової війни.

Так 23 березня 2000 року в Берліні завершився 12-й, кінцевий, раунд переговорів під головуванням заступника міністра фінансів США Стюарда Айзенстата та спеціального уповноваженого уряду ФРН Отто Ламбсдорфа, за участю представників приватних німецьких компаній та делегацій країн, громадяни яких були вигнані на примусові роботи до Німеччини, з питання виплати компенсацій жертвам нацистських переслідувань. Українську делегацію на переговорах очолював заступник міністра закордонних справ України О. Майданник.

Позиція України та інших східноєвропейських країн полягала в тому, щоб якомога більше грошей Фонду було направлено безпосередньо жертвам нацизму [7].

Гарні перспективи має економічно-технічне співробітництво. Україна вже не один рік є учасником найпрестижнішої виставки інформаційних технологій та телекомунікацій – ЦеБіт (CeBIT). Найвдалішим роком в цьому відношенні виявився 2000 р.. На виставці було розташовано 7802 експонатів з 68 країн світу, її відвідало понад 700 тисяч чоловік. Не бути на ЦеБіті означає не бути і на міжнародному ринку. У Ганновері було 46 наших експонатів [8].

Плідним для німецько-українських стосунків виявився 2004 рік. По-перше, 20 лютого 2004 року було підписано Угоду про фінансове співробітництво. За умовами договору Україна отримає позички у розмірі 11 мільйонів євро для реалізації наступних проектів: “Підтримка сільськогосподарських підприємств і приватних підприємств у сільській місцевості в Україні”, “Розвиток системи кредитування у сільській місцевості України” та “Підтримка ефективного використання енергії малими та середніми підприємствами України”. Також для всіх вищевказаних проектів встановлюються гранти на загальну суму 3 мільйони євро. Зазначена угода між Кабінетом міністрів України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина була ратифікована на початку 2005 року українським парламентом [9].

Також, за підсумками минулого року Німеччина стала другим після Росії торговельним партнером України, з долею експорту та імпорту в 6,2 % та 9,9 % відповідно. Найбільш важливими німецькими експортними товарами були засоби транспорту (23 %), обладнання (21,3 %), продукція хімічної промисловості (19,7 %) та електротехнічні вироби (14,5 %).

Що ж до прямих німецьких інвестицій в економіку України, то сьогодні їх об’єм наблизився до показника 500 мільйонів доларів. По цьому показнику Німеччина займає п’яте місце після США, Кіпру, Великої Британії та Нідерландів. На українському ринку присутні більш ніж 350 представництв німецьких фірм та понад 840 самостійних або спільних підприємств [10].

З приходом до влади в Україні “нової команди” на чолі з В. Ющенко українсько-німецькі відносини отримали нову динаміку. В березні 2005 року відбувся візит Президента України Ющенка до Німеччини. Під час якого, він зокрема, заявив: “Настав час масштабних, глобальних проектів, ми готові розпочати діалог з Німеччиною в енергетичній сфері. Україна підтверджує інтерес в сфері газопостачання, і ми готові працювати з Німеччиною у функціонуванні нафтопроводу Одеса – Броди, перспективи якого на сьогодні є оптимістичні”. Віктор Ющенко звернувся з проханням до депутатів Бундестагу підтримати лібералізацію візового режиму для української молоді, журналістів, митців і бізнесменів [11].

В той же самий час двосторонні відносини були заплямовані так званім “візовим скандалом”, коли українським громадянам на протязі

кількох років видали близько 300 тисяч віз за спрощеною процедурою, без наявних на те обставин.

Загалом, підбиваючи підсумки, треба сказати, що у України, сьогодні є всі підстави для нарощування торгово-економічного співробітництва, приваблення більш значних резервів та потенційних можливостей обох країн. Це стосується збільшення прямих інвестицій в економіку України. Розвитку двосторонніх відносин в галузі енергетики, вуглевидобутку, туризму, сільського господарства тощо.

Об'єднана Німеччина та незалежна українська держава, разом уособлюють сучасну Європу, демократичні зміни на континенті за новітньої доби. Геостратегічні виміри наших двох держав дають усі підстави для розбудови відносин не лише на двосторонній основі, а й на засадах багатостороннього співробітництва. Слід узяти до уваги, що провідні політики Німеччини усвідомлюють роль України як дієвого фактора досягнутої рівноваги і зміцнення стабільності у Центрально-Східній Європі та на теренах колишнього СРСР. Вони щиро зацікавлені у зміцненні демократичної України, завершенні нею ринкових перетворень та інтеграції до об'єднаної Європи. Враховуючи все це, наша Вітчизна спроможна, спираючись на підтримку з боку сучасної Німеччини як потужного глобального гравця, впевненіше проводити курс на входження до євроатлантичного простору [2].

До того ж реальна вага та вплив на сучасний та майбутній хід подій на європейському континенті з боку ФРН, її націленість на конструктивні зміни представляють собою суттєві детермінанти зацікавленості поглиблення відносин України з цією країною. Такий підхід влаштовує обидві держави.

1. Газін В. П., Копилов С. А. Новітня історія країн Європи та Америки (1945 – 2002 роки): Навч. посібник. – К.: Либідь, 2004. – с. 241. 2. Кудряченко А., Зак Б. Украинско-немецкие отношения: политический и экономический аспекты // Персонал. – 2001. – №10. 3. Власенко В. Е. Гайкен: “Профіль України в Німеччині стає чіткішим” // Урядовий кур’єр. – 2000. – 22 квітня. – № 75. 4. Інтенсифікується співпраця // Політика і час. – 2000. – № 3 – 4. 5. Власенко В. З чим їде до Києва Й. Фішер // Урядовий кур’єр. – 2002. – 22 червня. – № 112. 6. Власенко В. Й. Фішер: “У нас різні погляди на атомну енергетику” // Урядовий кур’єр. – 2000. – 27 червня. – № 114. 7. Компенсації жертвам // Політика і час. – 2000. – № 3 – 4. 8. Махінчук М. Ганноверські уроки на майбутнє // Урядовий кур’єр. – 2000. – № 55. 9. <http://www.rada.gov.ua> – Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина про фінансове співробітництво. 10. Марковский В. Экономика: Германия – второй после России торговый партнёр Украины // Дипломатический мир. – 2004. – 10 – 17 ноября, № 21. 11. Україна – Німеччина: нова динаміка відносин // Урядовий кур’єр. – 2005. – № 44.